

EWA DRECZKO

TYOLOGIA FORM NACZYŃ KULTURY PUCHARÓW LEJKOWATYCH Z OBSZARU DOLNEGO ŚLĄSKA

TYOLOGY OF VESSELS FORMS OF THE FUNNEL BEAKER CULTURE FROM LOWER SILESIA

The lack of a unified system of description of vessels types of the Funnel Beaker culture in Lower Silesia means that heterogeneous terminology prevents precise classification of ceramic forms found at sites of the culture. The paper presents a proposition of a classification of vessels types of the Funnel Beaker culture developed on the basis of analyses of artefacts from Lower Silesian sites. It has been constructed in a way that enables its complement in case of new discoveries, not falling within the present scope.

KEY WORDS: the Neolithic, the Funnel Beaker culture, typology, Lower Silesia

1. WSTĘP

Pomimo wieloletnich badań nad społecznościami kultury pucharów lejkowatych zamieszkującymi w neolicie tereny Dolnego Śląska nie dysponujemy jednolitym systemem opisu typów naczyń tej jednostki kulturowej¹. Pośrednią tego przyczyną

jest brak podsumowania stanu wiedzy na temat społeczności „pucharowych” tego regionu w postaci monografii, przy wielu opracowaniach źródłowych (Cholewa 1998; Cholewa, Wojciechowski 2002; Czerniak 2014; Dreczko, Mozgała 2014; Kulczyc-

---

¹ Artykuł ten nie powstałby, gdyby nie życzliwość i pomoc wielu osób. Bardzo dziękuję Profesorowi Bogusławowi Gedidze za udostępnienie do badań materiałów kultury pucharów lejkowatych z osady w Nowej Wsi Wrocławskiej stan. 4, gm. Kąty Wrocławskie oraz Profesorowi Stanisławowi Pazdzie i Profesorowi Włodzimierzowi

---

Wojciechowskiemu, a także Doktorowi Pawłowi Konczewskiemu za możliwość przeglądu materiałów z badanych przez nich stanowisk tej kultury. Praca ta nie byłaby pełna, gdyby nie analiza znalezisk ceramicznych, zarówno publikowanych, jak i niepublikowanych, znajdujących się w zbiorach Muzeum Archeologicznego we Wrocławiu, od-

ka-Leciejewiczowa 1997, 2001; Kulczycka-Leciejewiczowa, Noworyta 2009; Prus 1975; Romanow 1973; Wojciechowski 1973; Stanisławski, Wojnicka 2014).

Istniejąca w literaturze przedmiotu niejednorodna terminologia stosowana do określania form naczyń uniemożliwia jednoznaczną klasyfikację morfologiczną ceramiki tej kultury. Największa różnorodność nazewnictwa odnosi się do ceramiki zasobowej. W opracowaniach dolnośląskich stanowisk pojawiają się więc następujące określenia: garnki, naczynia jajowate czy też workowate, odnoszące się do analogicznych kształtem pojemników ceramicznych (np. Cholewa 1998, 126, 129; Romanow 1973, 87-89; Wojciechowski 1973, 35-36). Podobny problem dotyczy naczyń szeroko-otworowych, które w literaturze określane bywają jako czarki, czary, wazy czy też naczynia wazowate (porównaj Cholewa 1998, 136; Romanow 1973, 89; Wojciechowski 1973, 35, 37; Wojciechowski, Cholewa 2000, 84). W mniejszym stopniu dotyczy to opisu przewodnich form, takich jak puchary lejkowate, amfory czy fiasze z kryzą.

Uwagę zwraca brak ściśle określonych kryteriów metrycznych oraz stylistycznych, według których można by przyporządkować ceramikę do danej grupy morfologicznej. Doprowadziło to do znacznej dowolności w klasyfikowaniu form ceramicznych znajdujących na dolnośląskich stanowiskach kultury pucharów lejkowatych (dalej KPL), opartej na subiektywnej ocenie kształtu naczynia. Brak jasnych kryteriów morfologicznych uniemożliwia także jednoznaczne rozróżnienie ta-

kich form jak misy czy wazy, które pod względem ukształtowania profilu posiadają porównywalne cechy.

W zakresie zaawansowania prac nad zasadami analiz morfologii naczyń Dolny Śląsk odstaje od innych rejonów Polski, gdzie analogiczny problem dotyczący ceramiki KPL naświetlany był już od lat 80. XX w. i doprowadził do wypracowania propozycji klasyfikacji opartych głównie na systemie metrycznym, obiektywizującym identyfikację kształtu naczynia (Jankowska 1980, 31-37, 48-53; Koško 1981, 23-32, Gumiński 1989, 41n). Pierwszą próbę stworzenia tego rodzaju typologii dla znalezisk dolnośląskich podjęła Anna Kulczycka-Leciejewiczowa w monografii osadnictwa neolitycznego ze stanowisk w Strachowie, gm. Kondratowice (1997, 178-185). Zarejestrowanym na osiedlach społeczności KPL dziesięciu głównym formom naczyń Autorka przypisała określone cechy metryczne, bazujące głównie na stosunku wysokości do średnicy wylewu, czy też średnicy wylewu do średnicy brzuśca. Dodatkowo, jako oczywisty, niezbędny czynnik klasyfikujący, podkreśliła w przypadku amfor, kubków i dzbanów obecność uch, a w przypadku flasz z kryzą – kryz. Podtypy danej grupy naczyń określane były na podstawie drugorzędnych cech morfologicznych, takich jak stopień rozchylenia czy forma wylewów, ukształtowanie brzuśców, kształt profilu naczynia czy też w przypadku kubków kształt ucha. Mankamentem zaproponowanej typologii jest niewystarczający opis podtypów form, pozostawiający zbyt duże pole do subiektywnej interpretacji. Co więcej, ze względu na fakt, iż klasyfikacja stworzona została tylko w oparciu o znaleziska ze Strachowa, wiele naczyń KPL z innych dolnośląskich stanowisk tej kultury nie mieści się w jej ramach. Analogiczna typologia wykorzystana została co prawda przy opracowaniu materiałów KPL ze stanowiska nr 6 we Wrocławiu-Partynicach (Kulczycka-Leciejewiczowa 2001, tabela 2), stanowisk nr 4 i 5 w Polwicy oraz nr 8 w Skrzypniku, gm. Domaniów (Kulczycka-Leciejewiczowa, Noworyta 2009, tabela 3, 4), a także nr 15 w Wojkowicach, gm. Żórawina (Stanisławski, Wojnicka 2014, tabela 5), jednakże konieczne było wprowadzenie do niej modyfikacji oraz uzupełnień, czego konsekwencją niestety nie stało się uściślenie warunków, jakie powinny spełniać pojemniki ceramiczne, aby zaklasyfikować je do określonego typu naczynia czy podtypu.

---

dział Muzeum Miejskiego Wrocławia. Serdecznie dziękuję jego pracownikom, szczególnie Magdalenie Szczecińskiej oraz Krzysztofowi Demidziukowi, za pomoc i poświęcony czas. Jestem także niezwykle wdzięczna śp. Doktorowi Jerzemu Romanowowi za udostępnienie do opracowania materiałów kultury pucharów lejkowatych z osad w Gniechowicach stan. 8, gm. Kąty Wrocławskie oraz w Starym Zamku stan. 2 i 7, gm. Sobótka, a także możliwość analiz ceramiki naczyniowej ze stanowiska nr 1 w Tomicach, gm. Jordanów Śląski. Największe podziękowania kieruję do śp. Profesor Anny Kulczyckiej-Leciejewiczowej, która zaszczepiła we mnie pasję do neolitu i zawsze służyła pomocą i radą.

Praca powstała w wyniku realizacji projektu badawczego o nr 2012/05/N/H3/01423 finansowanego z Narodowego Centrum Nauki.

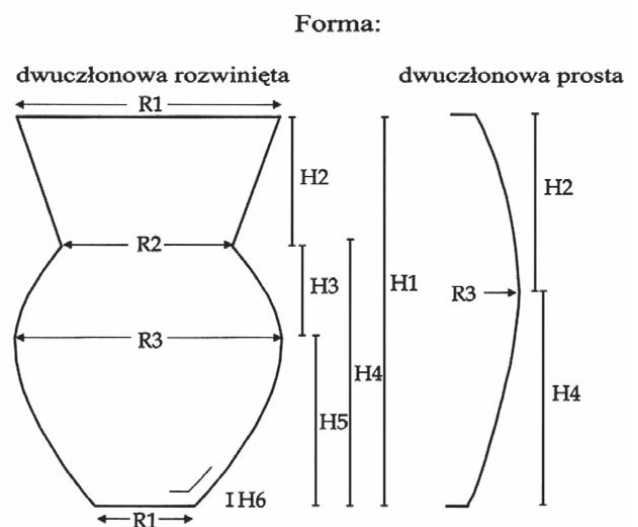
2. TYPOLOGIA FORM NACZYŃ

W celu stworzenia typologii form odpowiadającej realiom dolnośląskiej KPL przeanalizowano morfologię 285 naczyń zachowanych w całości lub w stopniu umożliwiającym odwzorowanie ich pierwotnego kształtu i pozwalającym na przeprowadzenie pomiarów. Pochodziły one z ponad 60 publikowanych i niepublikowanych stanowisk tej kultury, zarówno osad, cmentarzysk, jak i odkryć przypadkowych dokonanych głównie przed drugą wojną światową (tabela 1). Za punkt wyjścia posłużyła zaproponowana przez Aleksandra Kośko (1981, 23-32) klasyfikacja form naczyń KPL z rejonu Kujaw. Naczynia ze stanowisk dolnośląskich wymierzono zgodnie z zaproponowanym w niej schematem wskaźników metrycznych (ryc. 1). Uzyskane w ten sposób dane posłużyły do opracowania klasyfikacji naczyń w oparciu o stworzone przez wymienionego wyżej autora grupy typologiczne ceramiki „pucharowej”. Ze względu na fakt, że liczne analizowane naczynia nie mieściły się w ramach wspomnianej typologii, konieczne stało się wypracowanie nowej, rozbudowanej poprzez dodanie jednostek nadrzędnych oraz rozwinięcie i modyfikację już istniejących. Dla ułatwienia kategoryzacji źródeł uściślono parametry poszczególnych typów morfologicznych tak, aby nie zależały się między sobą. Dotyczy to przede wszystkim stosunku wysokości (H1) do średnicy wylewu (R1) naczyń takich jak puchary, misy czy wazy o lejowato ukształtowanym wylewie. Klasyfikację rozszerzono także o jednostki niższego stopnia oparte na relacji wskaźników metrycznych oraz na drugorzędnych cechach mikromorfologicznych (formy wylewów, kształt brzuśca itp.).

Przy tworzeniu typologii brano pod uwagę wspomniane dotychczasowe ustalenia dotyczące form naczyń zaproponowanych dla Strachowa przez A. Kulczycką-Leciejewiczową, jak również klasyfikację materiałów KPL z obszarów sąsiednich, takich jak Górny Śląsk (Bukowska-Gedigowa 1975, 87-122; tabela I-II) i Morawy (Procházková, Šmíd 1999), czy też uściślenia typologii dla wczesnej KPL na Kujawach (Rzepecki 2004, 61-64 – puchar typ E). W przypadku bębnow wzorowano się na systematyce zaproponowanej przez Marzenę Szymt dla kujawskich materiałów kultury amfor kulistych (1996, 32). Uwzględniono w niej również podtypy hipotetyczne, które nie wystąpiły dotychczas w zbiorach dolnośląskiej KPL, lecz

stanowią bazę wyjściową do klasyfikacji nowych znalezisk.

Ze względu na to, iż opracowana typologia różni się od bazowej klasyfikacji form naczyń A. Kośki dla przejrzystości systematyki każdy typ morfologiczny oznaczono pierwszą literą nazwy, a w przypadku pucharu moździerzowatego oraz amfory jednoczłonowej dwoma pierwszymi literami obu jej członów. Podtypy czy warianty oznaczono kolejnymi liczbami arabskimi, co w konsekwencji prowadzi do oznaczenia naczynia liczbą całkowitą, której długość zależy od szczegółowości opisu formy. Taki zapis umożliwia rozbudowanie typologii w przypadku odkryć naczyń, których forma nie mieści się w przedstawionych kryteriach. Ponadto pozwala on, w przypadku niektórych typów morfologicznych, na zastąpienie cyfrą 0 tych informacji dotyczących podtypu czy wariantów z szeregu uściśleń, co do których nie posiadamy danych. Przykładem może być opis bębna ze Strachowa (ryc. 10:13), którego fragmentaryczny stan zachowania, nieznanne wartości R1 i H1, nie pozwala na określenie podtypu naczynia, ale umożliwia uściślenie wariantu ze względu na obecność guzów. W tym przypadku naczynie możemy zapisać jako B002, gdzie zera zastępują podtyp oraz odmianę.

Ryc. 1. Wskaźniki metryczne morfologii naczyń wg Kośko 1981

Fig. 1. Metric indicators of vessels' morphology, after Kośko 1981

 TYPY FORM NACZYŃ

P – Puchar lejkowaty = naczynie dwuczłonowe spełniające warunki: $0,8 < R1:H1 < 1,6$ i $R1 \geq R3$ (ryc. 2);

P1 = jw., gdy $H1:H2 > 4,5$

P11 = jw., gdy $R1:H1 < 1,1$

P111 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

P112 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 3:3);

P12 = jw., gdy $R1:H1 > 1,1$

P121 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

P122 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 3:8);

P2 = jw., gdy $2,5 < H1:H2 < 4,5$;

P21 = jw., gdy $R1:H1 \leq 1,05$;

P211 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$ (ryc. 3:1, 2);

P212 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 3:5, 6);

P22 = jw., gdy $1,05 < R1:H1 < 1,35$;

P221 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$ (ryc. 3:7);

P222 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 3:4, 9);

P23 = jw., gdy $R1:H1 \geq 1,35$;

P231 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$ (ryc. 3:12);

P232 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 3:10, 11);

P3 = jw., gdy $2,0 \leq H1:H2 < 2,5$;

P31 = jw., gdy $R1:H1 < 1,1$;

P311 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

P312 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$;

P32 = jw., gdy $R1:H1 \geq 1,1$;

P321 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$ (ryc. 3:13);

P322 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 3:14);

P4 = jw., gdy $H1:H2 < 2,0$ i $1,0 < R1:H1 < 1,3$;

P41 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

P42 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$;

PM – Puchar moździerzowaty = naczynie jednoczłonowe o prostych ściankach spełniające warunki $0,8 < R1:H1 < 1,6$ i $R1 \geq R3$ (ryc. 2);

PM1 = jw., gdy $R1=R3$;

PM2 = jw., gdy $R1 > R3$ (ryc. 3:15, 16);

W – waza = naczynie jedno- lub dwuczłonowe, spełniające warunki: $1,6 < R1:H1 < 2$ gdy $R1 \geq R3$ lub $1,1 < R1:H1 < 2$ gdy $R1 < R3$ (ryc. 2);

W1 = jw., o esowatym profilu;

W11 = jw., gdy $R1 \geq R3$;

W111 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

W112 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$;

W1111; 1121 = jw., z wylewem powyżej $\frac{1}{2} H1$ (ryc. 4:2, 6);

W1112; 1122 = jw., z wylewem na $\frac{1}{2} H1$;

W1113; 1123 = jw., z wylewem poniżej $\frac{1}{2} H1$ (ryc. 4:1, 7);

W12 = jw., gdy $R1 < R3$;

W121 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

W122 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$;

W1211; 1221 = jw., z wylewem powyżej $\frac{1}{2} H1$ (ryc. 4:5, 10);

W1212; 1222 = jw., z wylewem na $\frac{1}{2} H1$;

W1213; 1223 = jw., z wylewem poniżej $\frac{1}{2} H1$ (ryc. 4:3);

W2 = jw., o łamanym profilu (ostrozałomowe);

W21 = jw., z „wygiętym do środka” („wyodrębnionym”) barkiem i łukowato wygiętym wylewem: $R3 > R2 < R1$;

W211 = jw., gdy $R1 > R3$;

W212 = jw., gdy $R1 < R3$;

W2111; 2121 = jw., z wylewem powyżej $\frac{1}{2}$ H1 (ryc. 4:4, 8);

W2112; 2122 = jw., z wylewem na $\frac{1}{2}$ H1;

W2113; 2123 = jw., z wylewem poniżej $\frac{1}{2}$ H1 (ryc. 4:9);

W22 = jw., z „wygiętym do środka” („wyodrębnionym”) barkiem $R1 < R3$;

W221 = jw., z cylindrycznym wylewem $R3 > R2 = R1$;

W222 = jw., nieznacznie rozchylonym wylewem $R3 > R2 < R1$ (ryc. 4:12);

W2211; 2221 = jw., z załomem brzuśca powyżej $\frac{2}{3}$ H1;

W2212; 2222 = jw., z załomem brzuśca na $\frac{2}{3}$ H1 (ryc. 4:15);

W2213; 2223 = jw., z załomem brzuśca poniżej $\frac{2}{3}$ H1 (ryc. 4:11);

W23 = jw., z „niewyodrębnionym barkiem” (jednoczłonowa);

W231 = jw., ze stożkowatym wylewem $R3 > R1$;

W232 = jw., z cylindrycznym wylewem $R3 = R1$;

W2311; 2321 = jw., z załomem brzuśca powyżej $\frac{2}{3}$ H1 (ryc. 4:14, 16, 18);

W2312; 2322 = jw., z załomem brzuśca na $\frac{2}{3}$ H1;

W2313; 2323 = jw., z załomem brzuśca poniżej $\frac{2}{3}$ H1;

W3 = jw., o łukowatym profilu;

W31 = jw., z cylindrycznym wylewem;

W311 = jw., z wyodrębnionym wylewem $R2 = R1$;

W312 = jw., z niewyodrębnionym wylewem (jednoczłonowa);

W3111; 3121 = jw., z załomem brzuśca powyżej $\frac{1}{2}$ H1 (ryc. 4:20);

W3112; 3122 = jw., z załomem brzuśca na $\frac{1}{2}$ H1;

W3113; 3123 = jw., z załomem brzuśca poniżej $\frac{1}{2}$ H1;

W32 = jw., z wylewem zagiętym do środka (jednoczłonowa) (ryc. 4:17);

W321 = jw., z załomem brzuśca powyżej $\frac{1}{2}$ H1;

W322 = jw., z załomem brzuśca na $\frac{1}{2}$ H1;

W323 = jw., z załomem brzuśca poniżej $\frac{1}{2}$ H1;

W33 = jw., z wylewem lejkwatym $R2 < R1$;

W331 = jw., z załomem brzuśca powyżej $\frac{1}{2}$ H1 (ryc. 4:19);

W332 = jw., z załomem brzuśca na $\frac{1}{2}$ H1;

W333 = jw., z załomem brzuśca poniżej $\frac{1}{2}$ H1;

W4 = jw., o prostym profilu (jednoczłonowa) (ryc. 4:21);

M – Misa = naczynie jedno- lub dwuczłonowe, spełniające warunki: $R1:H1 \geq 2,00$ i $R1:R2 \geq 0,90$ (ryc. 2);

M1 = jw., o esowatym profilu;

M11 = jw., gdy $R1 > R3$;

M111 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

M112 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 5:1);

M1111; 1121 = jw., z wylewem powyżej $\frac{1}{2}$ H1;

M1112; 1122 = jw., z wylewem na $\frac{1}{2}$ H1;

M1113; 1123 = jw., z wylewem poniżej $\frac{1}{2}$ H1;

M12 = jw., gdy $R1 \leq R3$;

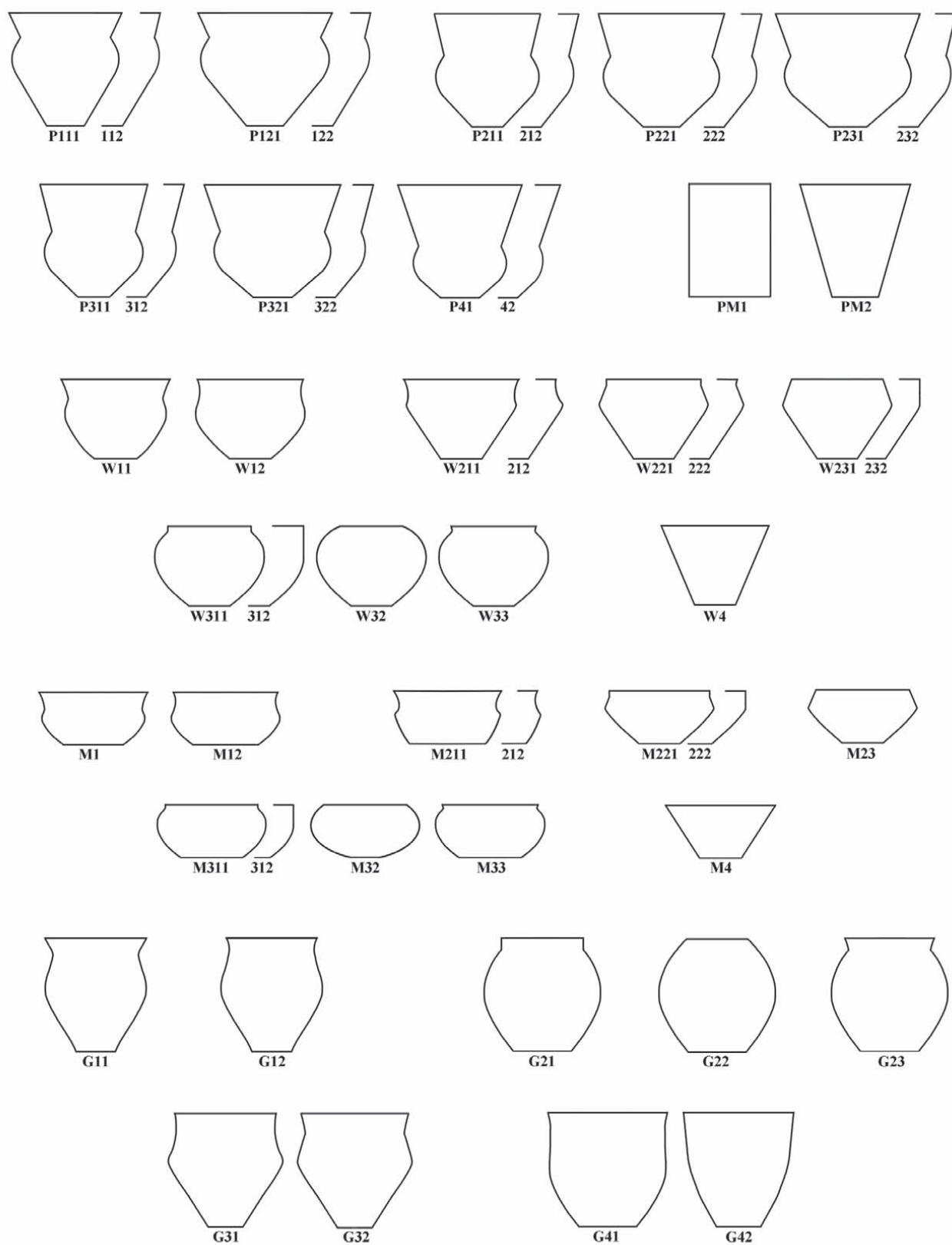
M121 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

M122 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 5:2);

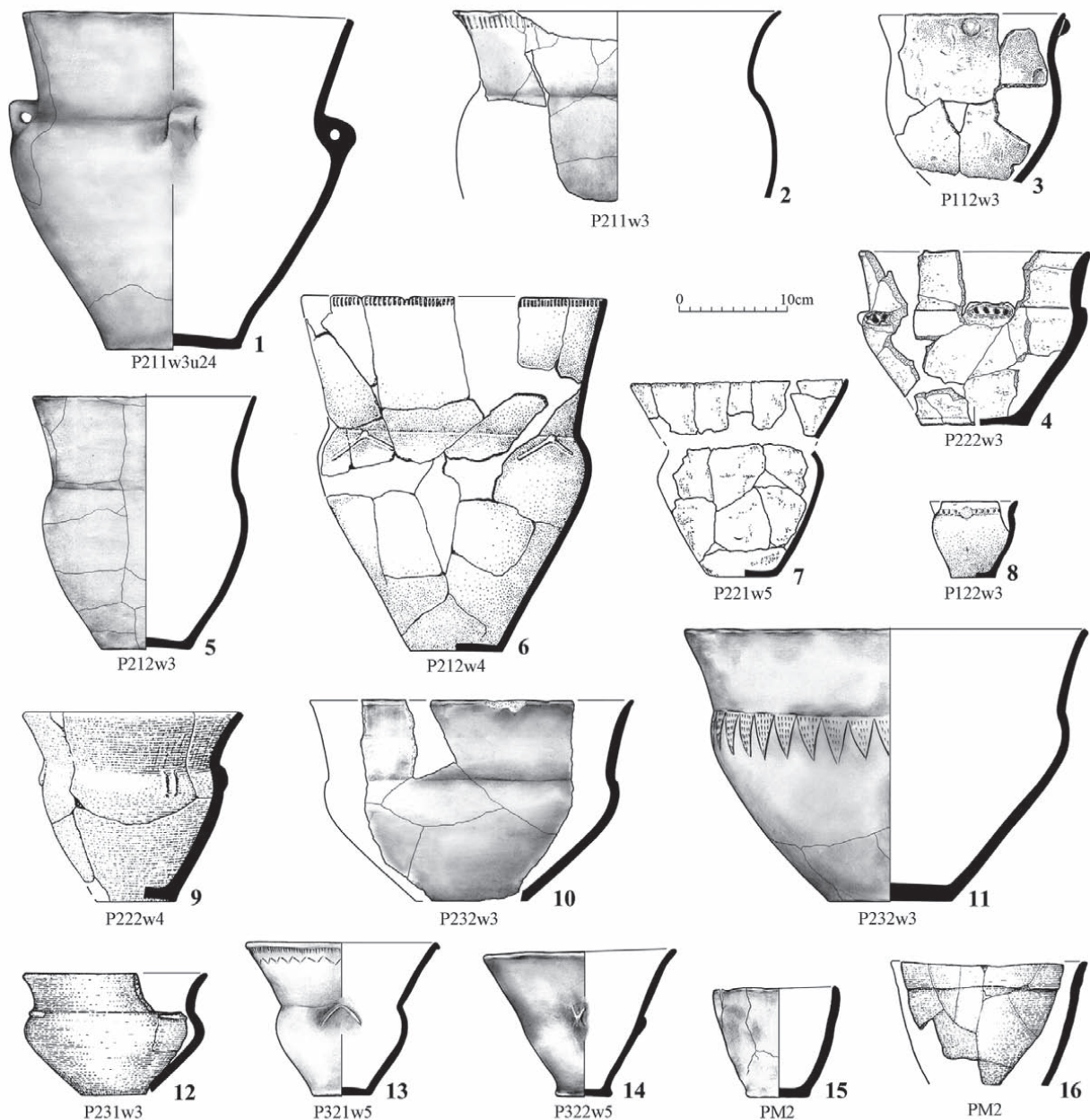
M1211; 1221 = jw., z wylewem powyżej $\frac{1}{2}$ H1 (ryc. 5:13);

M1212; 1222 = jw., z wylewem na $\frac{1}{2}$ H1;

M1213; 1223 = jw., z wylewem poniżej $\frac{1}{2}$ H1;

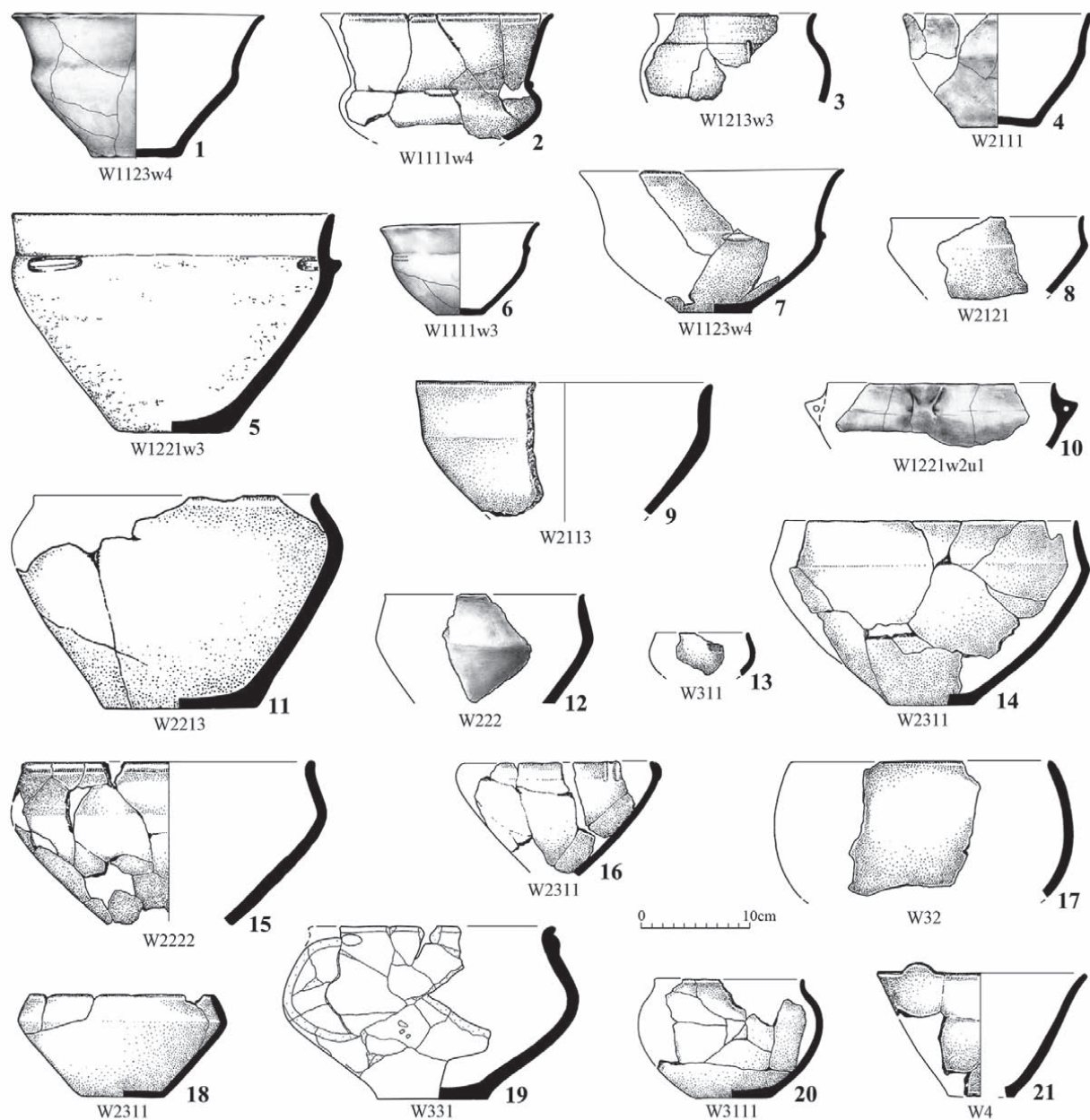

Ryc. 2. Typologia pucharów lejkowatych, moździerzowatych, waz, mis oraz garnków kultury pucharów lejkowatych. Rys. E. Dreczko
 Fig. 2. Typology of funnel beakers, mortar beakers, vases bowls and pots of the Funnel Beaker culture. Drawn by E. Dreczko

Ryc. 3. Puchary lejkowate (1-14) i moździerzowate (15-16) z dolnośląskich stanowisk kultury pucharów lejkowatych. 1 – Kojęcin Jaksonów stan. 1, gm. Borów; 2 – Jankowice stan. 3, gm. Oława; 3, 6 – Strachów stan. 2, gm. Kondratowice; 4 – Nowa Wieś Wrocławska stan. 4, gm. Kąty Wrocławskie; 5, 13 – Jordanów Śląski stan. 5; 7 – Wrocław-Partynice stan. 6; 8 – Wilkowice stan. 8, gm. Żórawina; 9 – Zarzyca stan. 2, gm. Kondratowice; 10 – Stary Zamek stan. 7, gm. Jordanów Śląski; 11, 15 – Gniechowice stan. 8, gm. Kąty Wrocławskie; 12, 16 – Janówek stan. 1, gm. Jordanów Śląski; 14 – Trzebnik stan. 11 gm. Łagiewniki. Rys. N. Lenkow: 3, 6 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, ryc. 86:15; 88:35; 4 – wg Dreczko w druku; 7 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa 2001, ryc. 4:8; 8 – K. Kopeć et al. 2001, ryc. 5:6; 9 – wg O. Prus 1977, ryc. 25a; 12, 16 – wg W. Wojciechowski 1973, ryc. 34a, 32h

Fig. 3. Funnel beakers (1-14) and mortar beakers (15-16) from Lower Silesian sites of the Funnel Beaker culture. 1 – Kojęcin Jaksonów site 1, Borów district; 2 – Jankowice site 3, Oława district; 3, 6 – Strachów site 2, Kondratowice district; 4 – Nowa Wieś Wrocławska site 4, Kąty Wrocławskie district; 5, 13 – Jordanów Śląski site 5; 7 – Wrocław-Partynice site 6; 8 – Wilkowice site 8, Żórawina district; 9 – Zarzyca site 2, Kondratowice district; 10 – Stary Zamek site 7, Jordanów Śląski district; 11, 15 – Gniechowice site 8, Kąty Wrocławskie district; 12, 16 – Janówek site 1, Jordanów Śląski district; 14 – Trzebnik site 11 Łagiewniki district. Drawn by N. Lenkow: 3, 6 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, fig. 86:15; 88:35; 4 – after Dreczko (in press); 7 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa 2001, fig. 4:8; 8 – K. Kopeć et al. 2001, fig. 5:6; 9 – after O. Prus 1977, fig. 25a; 12, 16 – after W. Wojciechowski 1973, fig. 34a, 32h

Ryc. 4. Wazy z dolnośląskich stanowisk kultury pucharów lejkowatych.

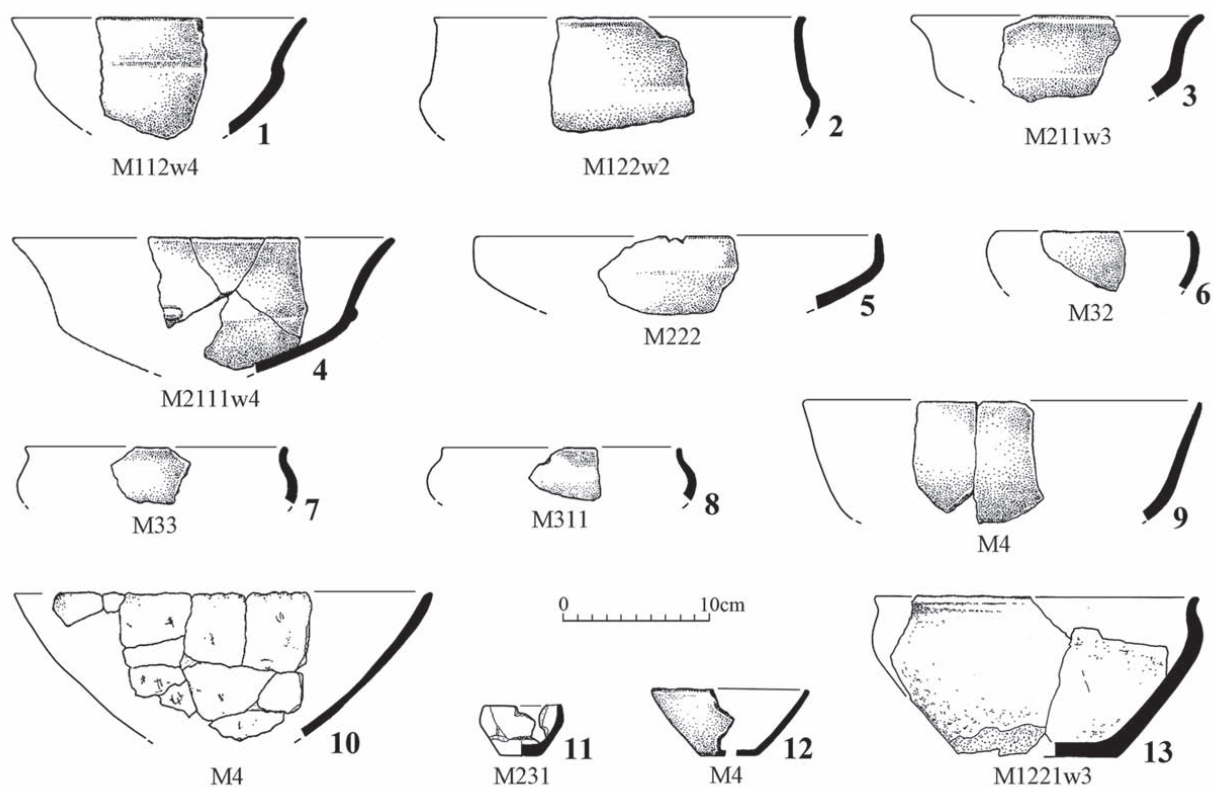
1, 6 – Wrocław-Partynice stan. 1; 2, 7, 8, 11, 13, 14, 18, 20 – Strachów stan. 2, gm. Kondratowice; 3 – Janówek stan. 1, gm. Sobótka; 4 – Małuszów stan. 10, gm. Kobierzyce; 5 – Nowa Wieś Wrocławska stan. 4, gm. Katy Wrocławskie; 9, 15, 17, 21 – Polwica stan. 4, 5 i Skrzypnik stan. 8, gm. Domaniów; 10 – Wilczków stan. 2, gm. Żórawina; 12 – Stary Zamek stan. 7, gm. Sobótka; 16 – Strachów stan. 6, gm. Kondratowice; 19 – Zarzycza stan. 6, gm., Kondratowice.
 Rys. N. Lenkow: 2, 7, 8, 11, 13, 14, 18, 20 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, ryc. 76:4, 21; 78:17, 18, 22; 95:4, 14; 96:32; 101:1; 3 – wg W. Wojciechowski 1973, ryc. 17h; 5 – wg Dreczko w druku; 9, 15, 17, 21 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, ryc. 20:1; 43:12; 71:1, 12; 19 – wg K. Czarniak 2008, ryc. 8a
 Fig. 4. Vases from Lower Silesian sites of the Funnel Beaker culture.
 1, 6 – Wrocław-Partynice site 1; 2, 7, 8, 11, 13, 14, 18, 20 – Strachów site 2, Kondratowice district; 3 – Janówek site 1, Sobótka district; 4 – Małuszów site 10, Kobierzyce district; 5 – Nowa Wieś Wrocławska site 4, Katy Wrocławskie district; 9, 15, 17, 21 – Polwica sites 4, 5 and Skrzypnik site 8, Domaniów district; 10 – Wilczków site 2, Żórawina district; 12 – Stary Zamek site 7, Sobótka district; 16 – Strachów site 6, Kondratowice district; 19 – Zarzycza site 6, Kondratowice district. Drawn by N. Lenkow: 2, 7, 8, 11, 13, 14, 18, 20 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, fig. 76:4, 21; 78:17, 18, 22; 95:4, 14; 96:32; 101:1; 3 – after W. Wojciechowski 1973, fig. 17h; 5 – after Dreczko (in print); 9, 15, 17, 21 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, fig. 20:1; 43:12; 71:1, 12; 19 – after K. Czarniak 2008, fig. 8a

- M2 = jw., o łamanym profilu (ostrozałomowe);
 M21 = jw., z lejowato wyodrębnionym wylewem;
 M211 = jw., gdy $R1 > R3$ (ryc. 5:3);
 M212 = jw., gdy $R1 < R3$;
 M2111; 2121 = jw., z wylewem powyżej $\frac{1}{2} H1$ (ryc. 5:4)
 M2112; 2122 = jw., z wylewem na $\frac{1}{2} H1$;
 M2113; 2123 = jw., z wylewem poniżej $\frac{1}{2} H1$;
 M22 = jw., z cylindrycznym wylewem $R1 = R2$;
 M221 = jw., z wyodrębnionym wylewem $R2 < R3$;
 M222 = jw., z niewyodrębnionym wylewem (jednoczłonowa) (ryc. 5:5);
 M2211; 2221 = jw., z załomem brzuśca powyżej $\frac{1}{2} H1$;
 M2212; 2222 = jw., z załomem brzuśca na $\frac{1}{2} H1$;
 M23 = jw., z wylewem zagiętym do środka $R1 < R2$;
 M231 = jw., z załomem brzuśca powyżej $\frac{1}{2} H1$ (ryc. 5:11);
 M232 = jw., z załomem brzuśca na $\frac{1}{2} H1$;
 M233 = jw., z załomem brzuśca poniżej $\frac{1}{2} H1$;
 M3 = jw., o łukowatym profilu;
 M31 = jw., z cylindrycznym wylewem;
 M311 = jw., z wyodrębnionym wylewem $R2 = R1$ (ryc. 5:8);
 M312 = jw., z niewyodrębnionym wylewem (jednoczłonowa);
 M3111; M3121 = jw., z załomem brzuśca powyżej wysokości $\frac{1}{2} H1$;
 M3112; M3122 = jw., z załomem brzuśca na wysokości $\frac{1}{2} H1$;
 M3113; M3123 = jw., z załomem brzuśca poniżej wysokości $\frac{1}{2} H1$;
 M32 = jw., z wylewem zagiętym do środka (jednoczłonowa) (ryc. 5:6);
 M321 = jw., z załomem brzuśca powyżej wysokości $\frac{1}{2} H1$;
 M322 = jw., z załomem brzuśca na wysokości $\frac{1}{2} H1$;
 M323 = jw., z załomem brzuśca poniżej wysokości $\frac{1}{2} H1$;
 M33 = jw., z wylewem lejowatym $R2 < R1$ (ryc. 5:7);
 M331 = jw., z załomem brzuśca powyżej wysokości $\frac{1}{2} H1$;
 M332 = jw., z załomem brzuśca na wysokości $\frac{1}{2} H1$;
 M333 = jw., z załomem brzuśca poniżej wysokości $\frac{1}{2} H1$;
 M4 = jw., o prostym profilu (jednoczłonowa) (ryc. 5:9, 10, 12);

G – Garnek = naczynie jedno- lub dwuczłonowe, spełniające warunki: $R1:H1 \leq 1,1$ (ryc. 2);

- G1 = jw., o esowatym profilu: $R2 < R1, R3$;
 G11 = jw., gdy $R3 = R1$;
 G111 = jw., gdy $R1:H1 < 0,7$ („wysmukłe”);
 G112 = jw., gdy $0,7 \leq R1:H1 < 1,4$ („przysadziste”) (ryc. 6:1);
 G12 = jw., gdy $R3 > R1$;
 G121 = jw., gdy $R1:H1 < 0,7$ („wysmukłe”);
 G122 = jw., gdy $0,7 \leq R1:H1 < 1,1$ („przysadziste”) (ryc. 6:3);
 G2 = jw., o łukowatym profilu;
 G21 = jw., z cylindrycznym wylewem gdy $R2 = R1$ (ryc. 6:4);
 G22 = jw., z wylewem zagiętym do środka (jednoczłonowy) (ryc. 6:9);
 G23 = jw., z wylewem lejowatym gdy $R2 \leq R1$ (ryc. 6:2);
 G3 = jw., o łamanym profilu (ostrozałomowe);
 G31 = jw., z łukowato wygiętym wylewem (ryc. 6:5);
 G32 = jw., z wylewem lejowatym (ryc. 6:7);
 G4 = jw., kielichowate $R1 \geq R2$ i $0,95 < R3:R2 < 1,1$;
 G41 = jw., gdy $R3 > R2$ (ryc. 6:6, 10);
 G42 = jw., gdy $R3 \leq R2 < R1$ (ryc. 6:8);

Ryc. 5. Misy z dolnośląskich stanowisk kultury pucharów lejkowatych.

1-9 – Strachów stan. 2, gm. Kondratowice; 10 – Wrocław-Partynice stan. 6; 11 – Zarzyca stan. 6, gm. Kondratowice; 12 – Polwica stan. 4, 5 i Skrzypnik stan. 8, gm. Domaniów; 13 – Nowa Wieś Wrocławska stan 4, gm. Kąty Wrocławskie.

Rys. N. Lenkow: 1-9 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, ryc. 70:27; 76:10; 78:2, 20, 21; 82:39;

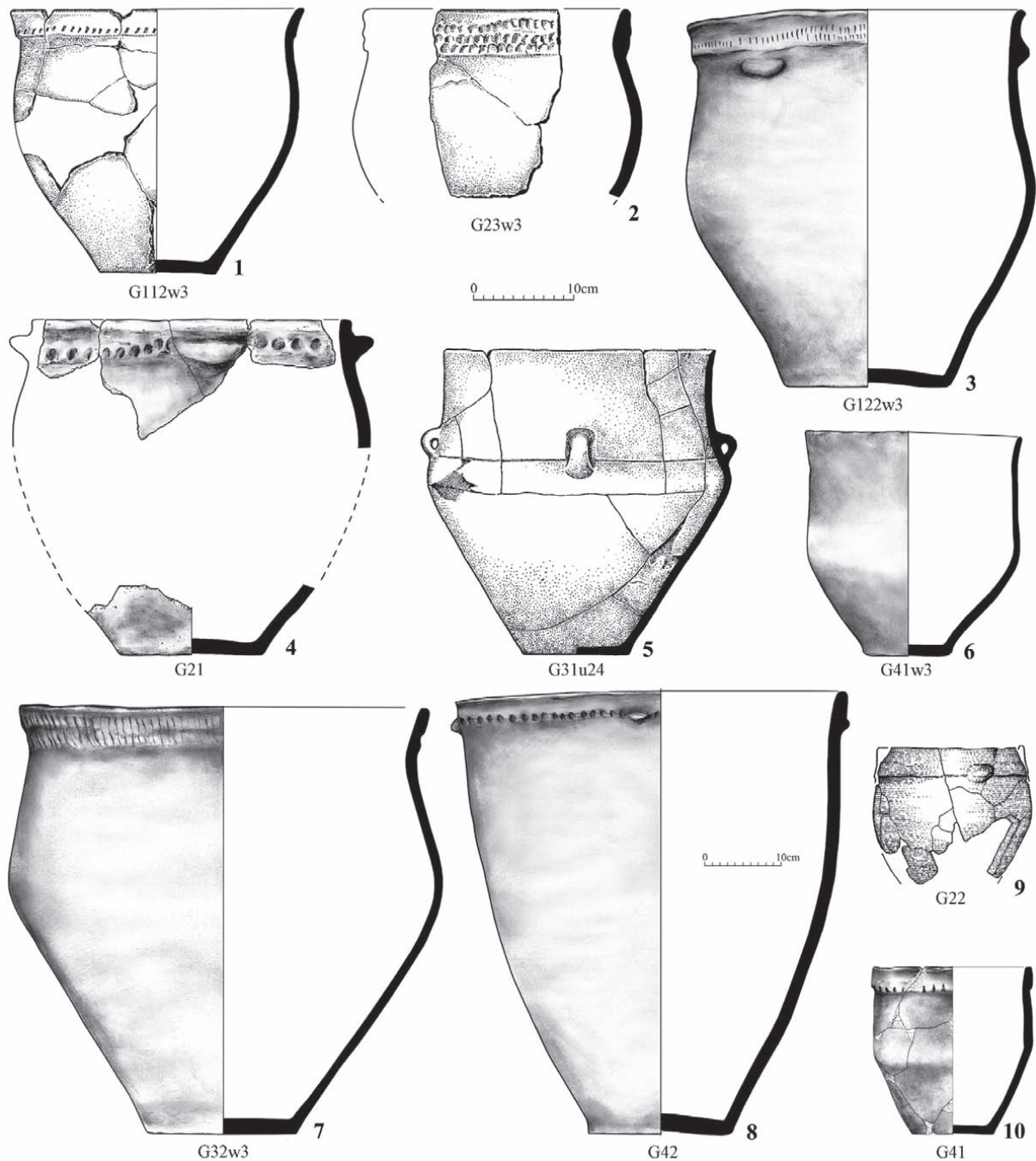
10 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa 2001, ryc. 8:13; 11 – wg K. Czerniak 2008, ryc. 7e; 12 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, ryc. 71:11; 13 – wg Dreczko w druku

Fig. 5. Bowls from Lower Silesian sites of the Funnel Beaker culture.

1-9 – Strachów site 2, Kondratowice district; 10 – Wrocław-Partynice site 6; 11 – Zarzyca site 6,

Kondratowice district; 12 – Polwica sites 4, 5 and Skrzypnik site 8, Domaniów district; 13 – Nowa Wieś

Wrocławska site 4, Kąty Wrocławskie district. Drawn by N. Lenkow: 1-9 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, fig. 70:27; 76:10; 78:2, 20, 21; 82:39; 10 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa 2001, fig. 8:13; 11 – after K. Czerniak 2008, fig. 7e; 12 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, fig. 71:11; 13 – after Dreczko (in press)

Ryc. 6. Garnki z dolnośląskich stanowisk kultury pucharów lejkowatych.

1, 2 – Polwica stan. 4, 5 i Skrzypnik stan. 8, gm. Domaniów; 3, 7 – Kilianów, gm. Kąty Wrocławskie; 4 – Małuszów stan. 10, gm. Kobierzyce; 5 – Strachów stan. 2, gm. Kondratowice; 6 – Wrocław- ul. Sztabowa; 8 – Trzebnik stan. 10, gm. Łagiewniki; 9 – Janówek stan. 1, gm. Jordanów Śląski; 10 – Stary Zamek stan. 7, gm. Sobótka.
Rys. N. Lenkow: 1, 2 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, ryc. 49:9; 71:7; 5 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, ryc. 84:3; 9 – wg W. Wojciechowski 1973, ryc. 20a;

Fig. 6. Pots from Lower Silesian sites of the Funnel Beaker culture.

1, 2 – Polwica sites 4, 5 and Skrzypnik site 8, Domaniów district; 3, 7 – Kilianów, Kąty Wrocławskie district; 4 – Małuszów site 10, Kobierzyce district; 5 – Strachów site 2, Kondratowice district; 6 – Wrocław- ul. Sztabowa; 8 – Trzebnik site 10, Łagiewniki district; 9 – Janówek site 1, Jordanów Śląski district; 10 – Stary Zamek site 7, Sobótka district. Drawn by N. Lenkow: 1, 2 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, fig. 49:9; 71:7; 5 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, fig. 84:3; 9 – after W. Wojciechowski 1973, fig. 20a

A – Amfora = naczynie dwuczłonowe o symetrycznie rozlokowanych uchach (lub innych uchwytach, np. guzkach), spełniające warunki: $R3 > R1$, $R3 > R2$ oraz $R3:R2 > 1,3$ (ryc. 7);

A1 = jw., o symetrycznym brzuścu: $0,90 \leq H3:H5 < 1,00$;

A11 = jw. o łukowato wygiętym brzuścu (ryc. 8:1);

A12 = jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe) (ryc. 8:2);

A2 = jw., o lekko podkreślonej mikromorfologicznie asymetrii brzuśca: $0,60 \leq H3:H5 < 0,9$;

A21 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu (ryc. 8:9, 10);

A22 = jw., jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe) (ryc. 8:6-8);

A3 = jw., o wyraziście podkreślonej mikromorfologicznie asymetrii brzuśca: $H3:H5 < 0,60$;

A31 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu (ryc. 8:3, 4, 12);

A32 = jw., jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe) (ryc. 8:11);

A4 = jw., o wyraziście podkreślonej mikromorfologicznie asymetrii brzuśca: $H5 < H3$;

A41 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu;

A42 = jw., jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe) (ryc. 8:13);

AJ – Amfora jednoczłonowa = naczynie jednoczłonowe (dwuczłonowe proste) bezuche lub o symetrycznie rozlokowanych uchach (lub innych uchwytach, np. guzkach), spełniające warunki metryczne amfor (tzw. amfora lubońska) (ryc. 7);

AJ1 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją: $R3:R2 \geq 1,1$ (ryc. 8:5);

AJ2 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją: $R3:R2 < 1,1$;

D – Dzban = naczynie dwuczłonowe o asymetrii poziomej w rozmieszczeniu uch, spełniające warunki: $R3 > R1$ i $R1:H1 < 1$ (ryc. 7);

D1 = jw., o symetrycznym brzuścu: $0,90 \leq H3:H5 < 1,00$;

D11 = jw. o łukowato wygiętym brzuścu;

D12 = jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe);

D111; 121 = jw., z uchem powyżej krawędzi wylewu (ryc. 9:1);

D112; 122 = jw. z uchem na wysokości krawędzi wylewu;

D113; 123 = jw. z uchem poniżej krawędzi wylewu;

D114; 124 – jw., z uchem przy załomie wylewu i brzuśca;

D2 = jw., o lekko podkreślonej mikromorfologicznie asymetrii brzuśca: $0,60 \leq H3:H5 < 0,9$;

D21 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu;

D22 = jw., jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe);

D211; 221 = jw., z uchem powyżej krawędzi wylewu (ryc. 9:7);

D212; 222 = jw., z uchem na wysokości krawędzi wylewu (ryc. 9:2);

D213; 223 = jw., z uchem poniżej krawędzi wylewu (ryc. 9:6);

D214; 224 – jw., z uchem przy załomie wylewu i brzuśca;

D3 = jw., o wyraziście podkreślonej mikromorfologicznie asymetrii brzuśca: $H3:H5 < 0,60$;

D31 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu;

D32 = jw., jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe);

D311; 321 = jw., z uchem powyżej krawędzi wylewu;

D312; 322 = jw. z uchem na wysokości krawędzi wylewu;

D313; 323 = jw., z uchem poniżej krawędzi wylewu (ryc. 9:3);

D314; 324 – jw., z uchem przy załomie wylewu i brzuśca (ryc. 9:4);

D4 = jw., o wyraziście podkreślonej mikromorfologicznie asymetrii brzuśca, gdy $H5 > H3$;

D41 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu;

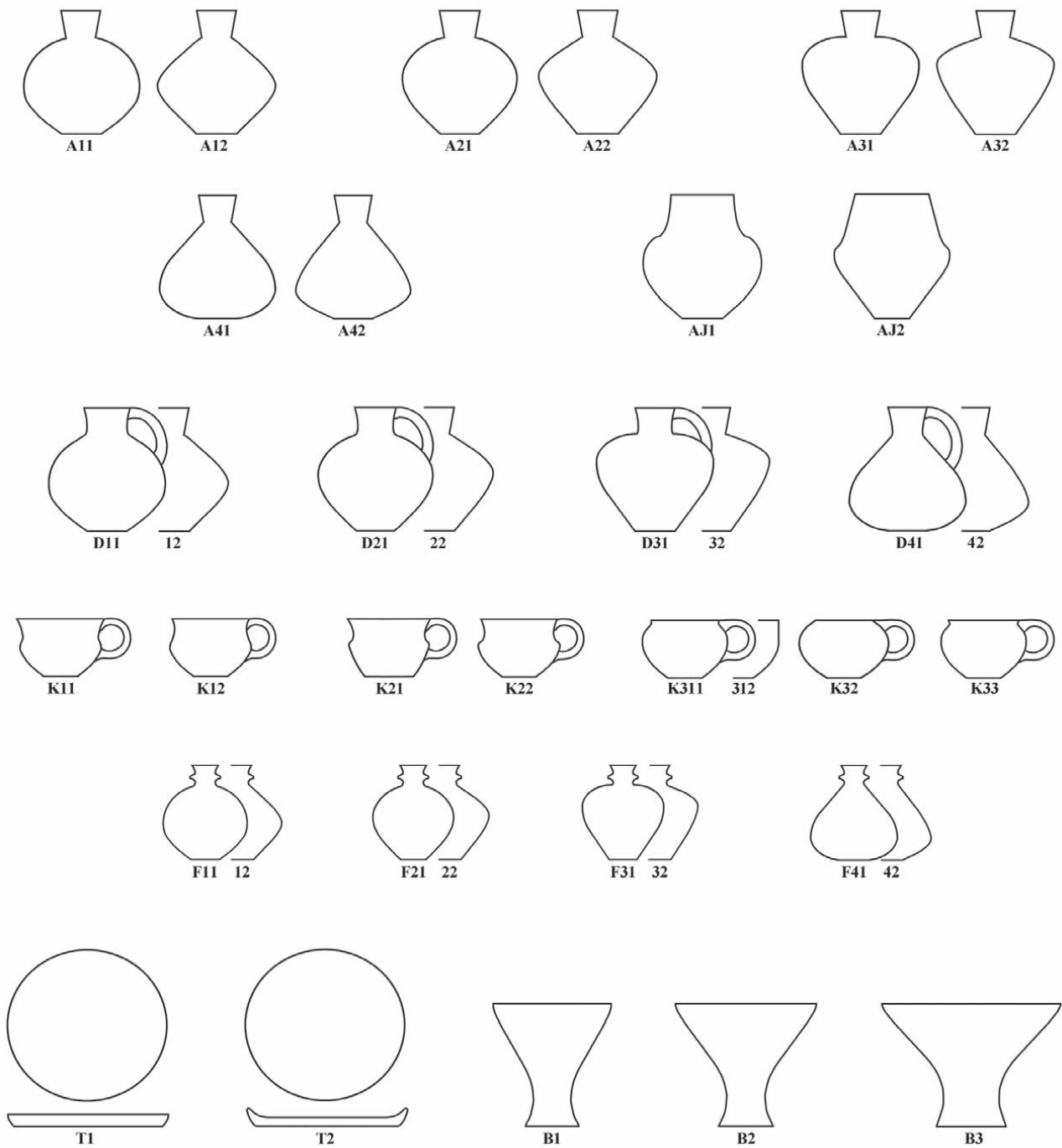
D42 = jw., jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe);

D411; 421 = jw., z uchem powyżej krawędzi wylewu (ryc. 9:8);

D412; 422 = jw. z uchem na wysokości krawędzi wylewu;

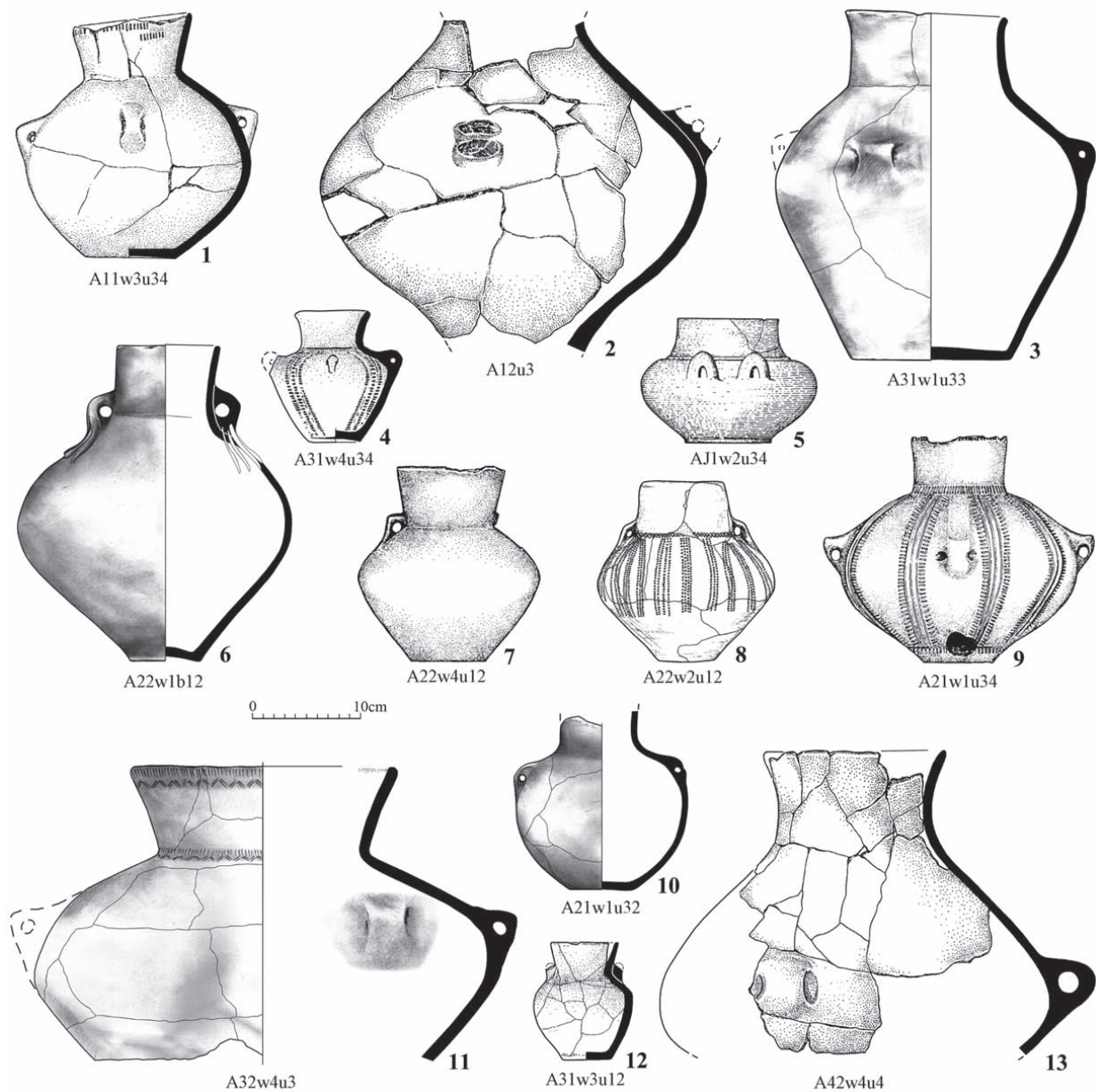
D413; 423 = jw. z uchem poniżej krawędzi wylewu;

D414; 424 – jw., z uchem przy załomie wylewu i brzuśca;

Ryc. 7. Typologia amfor, dzbanów, kubków, flasz z kryzą, talerzy oraz bębnow kultury pucharów lejkowatych. Rys. E. Dreczko

Fig. 7. Typology of amphorae, jugs, mugs, collared flasks, plates and drums of the Funnel Beaker culture. Drawn by E. Dreczko

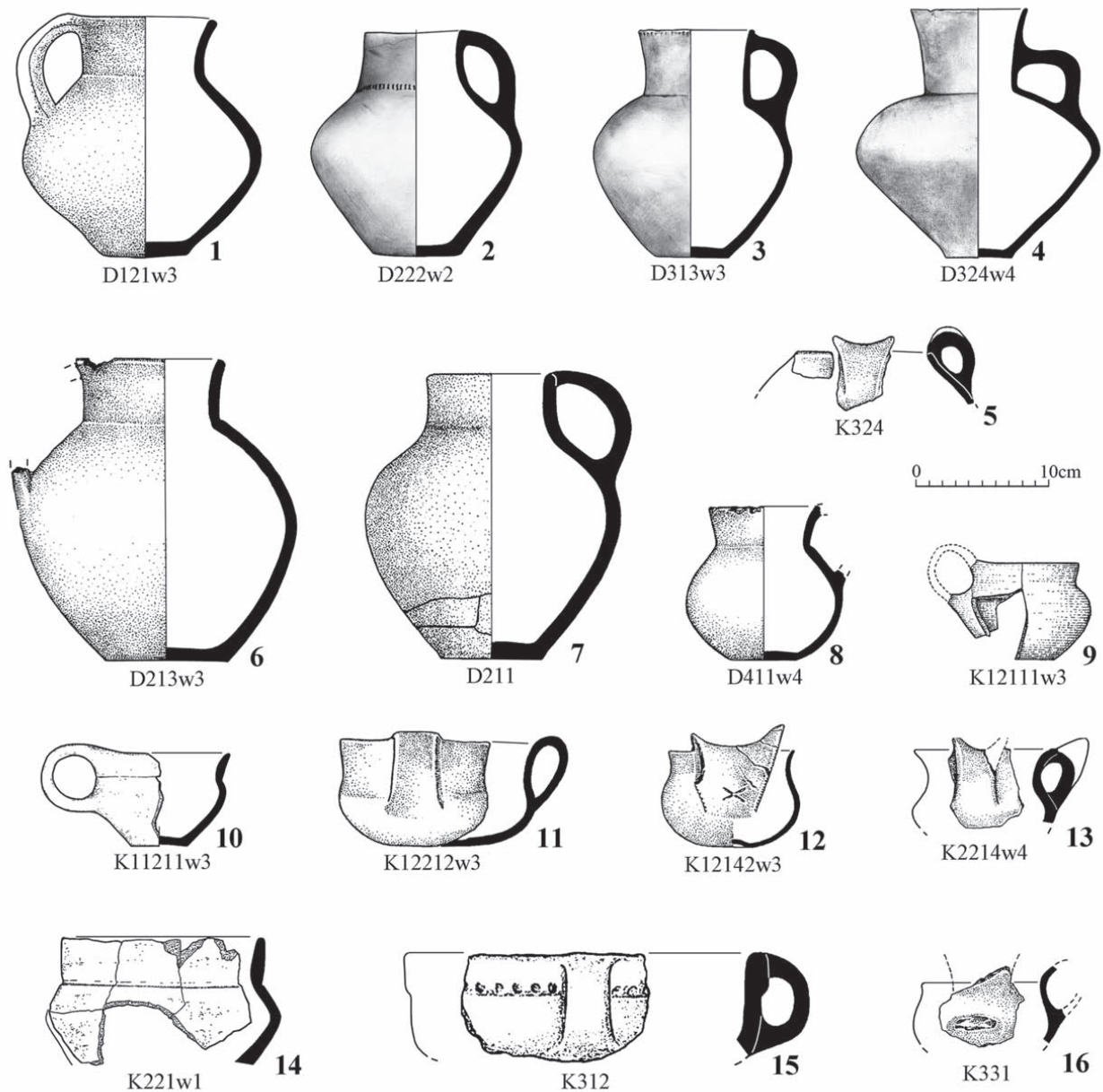

Ryc. 8. Amfory z dolnośląskich stanowisk kultury pucharów lejkowatych.

1, 13 – Strachów stan. 2, gm. Kondratowice; 2 – Polwica stan. 4, 5 i Skrzypnik stan. 8, gm. Domaniów; 3 – Gniechowice stan. 8, gm. Katy Wrocławskie; 4 – Sulimów stan. 1, gm. Święta Katarzyna; 5 – Janówek stan. 1, gm. Jordanów Śląski; 6 – Mikołajowice stan. 14, gm. Legnickie Pole; 7, 9 – Gajków, gm. Czernica; 8 – Krzeptów stan. 6, gm. Katy Wrocławskie; 10 – Wrocław-Pracze stan. 4; 11 – Gądów stan. 1, gm. Katy Wrocławskie; 12 – Radłowice stan. 1, gm. Domaniów. Rys. N. Lenkow: 1, 13 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, ryc. 79:12, 13; 2 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, ryc. 19:5; 4 – T. Wiślański 1979, ryc. 96:7; 5 – wg W. Wojciechowski 1973, ryc. 22e; 7, 9 – wg W. Wojciechowski 1996, ryc. 3a, b; 8 – wg M. Konczewska, P. Konczewski 2007, ryc. 4a; 12 – wg S. Pazda 1993, ryc. 5c

Fig. 8. Amphorae from Lower Silesian sites of the Funnel Beaker culture.

1, 13 – Strachów site 2, Kondratowice district; 2 – Polwica sites 4, 5 and Skrzypnik site 8, Domaniów district; 3 – Gniechowice site 8, Katy Wrocławskie district; 4 – Sulimów site 1, Święta Katarzyna district; 5 – Janówek site 1, Jordanów Śląski district; 6 – Mikołajowice site 14 Legnickie Pole district; 7, 9 – Gajków, Czernica district; 8 – Krzeptów site 6, Katy Wrocławskie district; 10 – Wrocław-Pracze site 4; 11 – Gądów site 1, Katy Wrocławskie district; 12 – Radłowice site 1, Domaniów district. Drawn by N. Lenkow: 1, 13 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, fig. 79:12, 13; 2 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, fig. 19:5; 4 – after T. Wiślański 1979, fig. 96:7; 5 – after W. Wojciechowski 1973, fig. 22e; 7, 9 – after W. Wojciechowski 1996, fig. 3a, b; 8 – after M. Konczewska, P. Konczewski 2007, fig. 4a; 12 – after S. Pazda 1993, fig. 5c

Ryc. 9. Dzbany (1-4, 6-8) oraz kubki (5, 9-16) z dolnośląskich stanowisk kultury pucharów lejkowatych. 1 – Stanowice, gm. Oława; 2 – Wrocław-Osobowice stan. 5; 3 – Żórawina stan. 2; 4 – Gniechowice stan. 8, gm. Kąty Wrocławskie; 5, 11, 12, 15, 16 – Strachów stan. 2, gm. Kondratowice; 6, 8, 13 – Polwica stan. 4, 5 i Skrzypnik stan. 8, gm. Domaniów; 7 – Krzeptów stan. 6, gm. Kąty Wrocławskie; 9 – Janówek stan. 1, gm. Jordanów Śląski; 10, 14 – Nowa Wieś Wrocławska stan. 4, gm. Kąty Wrocławskie. Rys. N. Lenkow: 1 – wg T. Wiślański 1979, ryc. 96:5; 5, 11, 12, 15, 16 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, 82:7, 38, 84:1; 96:2, 9; 6, 8, 13 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, ryc. 7:1; 49:3; 69:4; 7 – wg M. Konczewska, P. Konczewski 2007a, ryc. 14d; 9 – wg W. Wojciechowski 1973, ryc. 35h; 10, 14 – wg Dreczko w druku

Fig 9. Jugs (1-4, 6-8) and mugs (5, 9-16) from Lower Silesian sites of the Funnel Beaker culture.

1 – Stanowice, Oława district; 2 – Wrocław-Osobowice site 5; 3 – Żórawina site 2; 4 – Gniechowice site 8, gm.

Kąty Wrocławskie; 5, 11, 12, 15, 16 – Strachów site 2, Kondratowice district; 6, 8, 13 – Polwica sites 4, 5 and Skrzypnik site 8, Domaniów district; 7 – Krzeptów site 6, Kąty Wrocławskie district; 9 – Janówek site 1, Jordanów Śląski district; 10, 14 – Nowa Wieś Wrocławska site 4, Kąty Wrocławskie district.

Drawn by N. Lenkow: 1 – after T. Wiślański 1979, fig. 96:5; 5, 11, 12, 15, 16 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, fig. 82:7, 38, 84:1; 96:2, 9; 6, 8, 13 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, fig. 7:1; 49:3; 69:4; 7 – after M. Konczewska, P. Konczewski 2007a, fig. 14d; 9 – after W. Wojciechowski 1973, fig. 35h; 10, 14 – after Dreczko (in press)

K – Kubek = naczynie jedno- lub dwuczłonowe o asymetrii poziomej, jedno lub wielouszne, spełniające warunki: $R3 > R1$ i $R1:H1 \geq 1$ (ryc. 7);

K1 = jw., o esowatym profilu;

K11 = jw., gdy $R1 > R3$;

K111 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

K112 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 9:10);

K12 = jw., gdy $R1 \leq R3$;

K121 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$ (ryc. 9:9, 12);

K122 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$ (ryc. 9:11);

K2 = jw., o łamanym profilu (ostrozałomowe);

K21 = jw., gdy $R1 > R3$;

K211 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$;

K212 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1,1$;

K22 = jw., gdy $R1 \leq R3$;

K221 = jw., z wyraźnie zaznaczoną profilacją $R3:R2 \geq 1,1$ (ryc. 9:13, 14);

K222 = jw., z nieznacznie zaznaczoną profilacją $R3:R2 < 1$;

K3 = jw., o łukowatym profilu;

K31 = jw., z cylindrycznym wylewem $R1=R2$;

K311 = jw., z wyodrębnionym wylewem;

K312 = jw., z niewyodrębnionym wylewem (jednoczłonowy) (ryc. 9:15);

K32 = jw., z wylewem zagiętym do środka (jednoczłonowy) (ryc. 9:5);

K33 = jw., z wylewem lejowatym $H2:H4 < 0,2$ (ryc. 9:16);

K1.....1 = jw., z uchem powyżej krawędzi wylewu;

K1.....2 = jw., z uchem na wysokości krawędzi wylewu;

K1.....3 = jw., z uchem poniżej krawędzi wylewu;

K1.....4 – jw., z uchem ansa lunata;

K1.....1-41 = jw., z wyodrębnionym dnem;

K1.....1-42 = jw., z niewyodrębnionym dnem „kulistodenne”;

F – Flaszka z kryzą = naczynie dwuczłonowe zaopatrzone w kryzę spełniające warunki: $R1 \geq R2$ oraz $R3 > R1$ i oraz $R3 > R2$ (ryc. 7);

F1 = jw., o symetrycznym brzuścu: $0,90 \leq H3:H5 < 1,00$;

F11 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu (ryc. 10:1);

F12 = jw., o łamanym brzuścu (ostrozałomowe) (ryc. 10:2);

F2 = jw., o lekko podkreślonej mikromorfologicznie asymetrii brzuśca: $0,60 \leq H3:H5 < 0,9$;

F21 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu (ryc. 10:3);

F22 = jw., jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe) (ryc. 10:5, 11);

F3 = jw., o wyraziście podkreślonej mikromorfologicznie asymetrii brzuśca: $H3:H5 < 0,60$;

F31 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu (ryc. 10:10);

F32 = jw., jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe);

F4 = jw., o wyraziście podkreślonej mikromorfologicznie asymetrii brzuśca, gdy $H3 > H5$;

F41 = jw., o łukowato wygiętym brzuścu (ryc. 10:12);

F42 = jw., jw. o łamanym brzuścu (ostrozałomowe) (ryc. 10:4);

T – talerz = naczynie jednoczłonowe, spełniające warunki: $2xH6 \leq H1$ (ryc. 7);

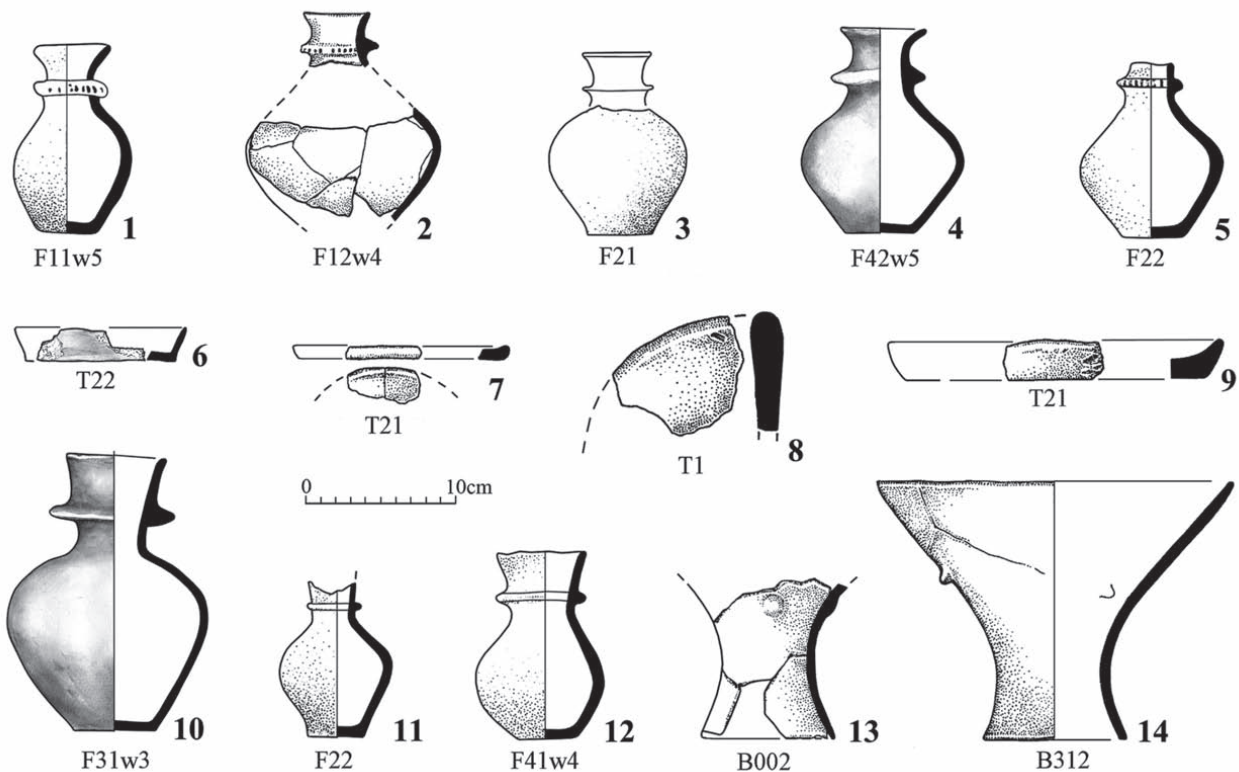
T1 = jw., płaski: $H1=H6$ (ryc. 10:8);

T2 = jw., głęboki $H1 > H6$;

T21 = jw., o łagodnym spojeniu ścianki bocznej z dnem (ryc. 10:7, 9);

T22 = jw., o podkreślonej odrębności morfologicznej ścianki bocznej i dna (ryc. 10:6);

Ryc. 10. Flaszki z kryzą (1-5, 10-12), talerze (6-9) i bębny (13-14) z dolnośląskich stanowisk kultury pucharów lejkowatych.

1 – Stanowice, gm. Oława; 2, 7-9, 13 – Strachów stan. 2, gm. Kondratowice; 3 – Strzelin stan. 11; 4 – Kuchary, gm. Domaniów; 5, 11 – Jordanów Śląski stan. 5; 6 – Stary Zamek stan. 7, gm. Sobótka; 10 – Rolantowice stan. 2, gm. Kobierzyce; 12 – Wrocław-Osobowice stan. 5; 14 – Polwica stan. 4, 5 i Skrzypnik stan. 8, gm. Domaniów.

Rys. N. Lenkow: 1, 5, 11, 12 – T. Wisłański 1979, ryc. 96:11, 13; 97:3, 10; 2, 7-9, 13 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, ryc. 82:26, 34; 96:34, 35, 37; 3 – wg M. Rabshl 1944, ryc. 8.1; 10 – wg H. Seger 1926, tabl. XXX:1;

14 – wg A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, ryc. 49:4

Fig. 10. Collared flasks (1-5, 10-12), plates (6-9) and drums (13-14) from Lower Silesian sites of the Funnel Beaker culture.

1 – Stanowice, Oława district; 2, 7-9, 13 – Strachów site 2, Kondratowice district; 3 – Strzelin site 11; 4 – Kuchary, Domaniów district; 5, 11 – Jordanów Śląski site 5; 6 – Stary Zamek site 7, Sobótka district; 10 – Rolantowice site 2, Kobierzyce district; 12 – Wrocław-Osobowice site 5; 14 – Polwica sites 4, 5 and Skrzypnik site 8, Domaniów district.

Drawn by N. Lenkow: 1, 5, 11, 12 – after T. Wisłański 1979, fig. 96:11, 13; 97:3, 10; 2, 7-9, 13 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa 1997, fig. 82:26, 34; 96:34, 35, 37; 3 – after M. Rabshl 1944, fig. 8.1; 10 – after H. Seger 1926, table XXX:1; 14 – after A. Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, fig. 49:4

B – bęben = naczynie dwuczłonowe pozbawione dna, spełniające warunki którejkolwiek z innych grup typologicznych (ryc. 7);

B1 = jw., gdy $R1:H1 < 1,0$;

B2 = jw., gdy $1,0 \leq R1:H1 \leq 1,2$;

B3 = jw., gdy $R1:H1 > 1,2$;

B11; 21; 31 = jw., gdy $H1:H2 < 1,5$;

B12; 22; 32 = jw., gdy $H1:H2 > 1,5$;

B111; 121; 211; 221; 311; 321 = jw., z uchami;

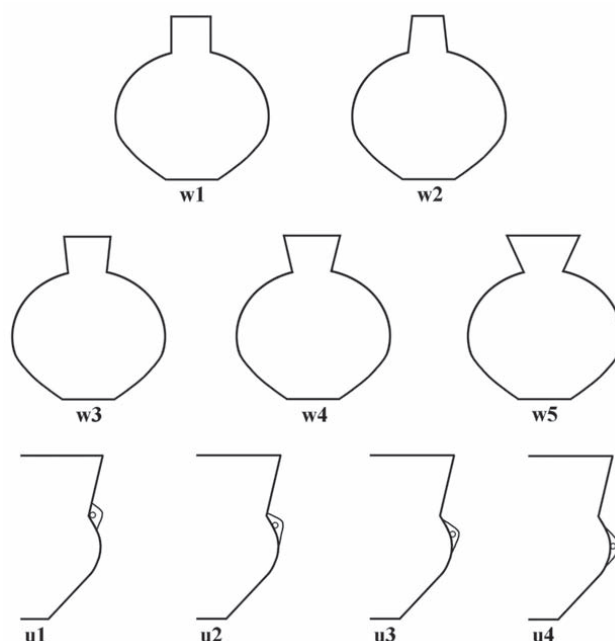
B112; 122; 212; 222; 312; 322 = jw., z guzami (ryc. 10:13, 14);

Główne typy, podtypy oraz warianty (z wyjątkiem bębnow i talerzy) można rozszerzyć o oznaczone małą literą alfabetu oraz cyfrą szczegółowe określenie ukształtowania wydłużonego wylewu (w), ilość, a także miejsce umieszczenia uch (u) oraz obecność nóżek (n) według następującego systemu (ryc. 11):

w1 = z cylindrycznym wylewem $R1=R2$;
 w2 = z wylewem zwężającym się do środka $R2>R1$;
 w3 = z lejkowatym wylewem $R1/R2<1,2$;
 w4 = ze średnio lejkowatym wylewem $1,2\leq R1/R2<1,4$;
 w5 = z silnie lejkowatym wylewem $R1/R2>1,4$;

u1 = z uchami na załomie wylewu i brzuśca;
 u2 = z uchami w pozycji górnobarkowej;
 u3 = z uchami w pozycji dolnobarkowej;
 u4 = z uchami na największej wydętości brzuśca;
 u1-42 = jw., dwuuszne;
 u1-43 = jw., trójuszne;
 u1-44 = jw., czterouszne;
 u1-4n = jw., z n liczbą uch;
 n1 = na jednej nóżce;
 n2 = na dwóch nóżkach;
 n3 = na trzech nóżkach;
 nn – na n liczbie nóżek;

Zastosowanie przedstawionej typologii, podobnie jak w przypadku analogicznych opracowań opartych na wskaźnikach metrycznych, do analiz silnie rozdrobionych zespołów łączy się z utrud-

Ryc. 11. Schemat zapisu typów wylewów oraz lokalizacji umieszczenia i liczby uch na przykładzie pucharów lejkowatych i amfor. Rys. E. Dreczko
 Fig. 11. Diagram of types of rims, points of attachment and number of ears on the example of funnel beakers and amphorae. Drawn by E. Dreczko

nieniami. W szczególności dotyczy to identyfikacji mis oraz waz, których fragmentaryczny stan zachowania umożliwia pełne odtworzenie kształtu profilu, lecz nie pozwala na określenie całkowitej wysokości naczyń. W takich wypadkach możliwe jest zastosowanie kategorii pośredniej W/M oraz uściślenie podtypu, odmiany czy wariantu, np. W/M11.

3. ZAKOŃCZENIE

Zaproponowana typologia naczyń KPL stworzona została na bazie znalezisk ceramicznych społeczności tej kultury z obszaru Dolnego Śląska. Jej otwarta struktura umożliwi rozbudowę istniejących typów oraz dołączanie nowych w przypadku odkrycia niemieszczących się w jej ramach naczyń. Daje to możliwość jej wykorzystania i dostosowa-

nia do analiz ceramiki „pucharowej” także z innych obszarów.

Zarysowana problematyka oraz przedstawiona propozycja typologii jest częścią powstającej monografii kultury pucharów lejkowatych na Dolnym Śląsku².

² Ewa Dreczko, *Spolecznosci kultury pucharow lejkowatych na Dolnym Slasku*, praca doktorska realizowana w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wroclawskiego.

Tabela 1. Zestawienie analizowanych naczyń z dolnośląskich stanowisk kultury pucharów lejkowatych

Lp.	Stanowisko	Gmina	Liczba naczyń	Literatura
1	Bielany Wrocławskie 11	Kobierzyce	1	Seger 1916a, 46; ryc. 190
2	Bielany Wrocławskie 35	Kobierzyce	1	Cholewa, Wojciechowski 2002, 193, ryc. 6b
3	Biskupice Podgórne 1	Kobierzyce	2	Kopeć-Żygadło, Żygadło 2006, ryc. 5:1, 4
4	Cesarzowice 2	Kąty Wrocławskie	1	Furmanek i inni 2012, ryc. 12:1
5	Chociwel 1	Strzelin	5	Cholewa 1998
6	Gądów 1	Kąty Wrocławskie	1	niepublikowane ¹
7	Gajków b.n.	Czernica	2	Wojciechowski 1996
8	Gniechowice 8 ²	Kąty Wrocławskie	8	niepublikowane
11	Groblice 1	Święta Katarzyna	1	niepublikowane
12	Jankowice 3	Oława	1	niepublikowane
13	Janówek 1	Jordanów Śląski	22	Wojciechowski 1973
14	Jordanów Śląski 4	Jordanów Śląski	2	Seger 1926, 206-207, ryc. 9, tabl. XXVII, XXVII
15	Jordanów Śląski 5	Jordanów Śląski	6	Seger 1906, tabl. VIII: 1-3, 6, 10; 1916a, 27 ryc. 86; 47 ryc. 198
16	Kilianów b.n.	Kąty Wrocławskie	4	Richter 1907
17	Kojęcín-Jaksonów 1	Borów	1	Umbreit 1937, 102; tab.44c
18	Królikowice 3	Kobierzyce	1	Butent 1989, 35; ryc. 5c
19	Krzepków 6	Kąty Wrocławskie	3	Konczewska, P. Konczewski 2007a, 2007b
20	Kuchary b.n.	Domaniów	1	niepublikowane
21	Małuszów 10	Kobierzyce	3	Dreczko, Mozgała 2010
24	Mikołajowice 14	Legnickie Pole	1	Umbreit 1937, 114; tabl. 45d
25	Muszkowice 18	Ciepłowody	3	Wojciechowski, Cholewa 2011, 100 ryc. 8; 102 ryc. 11
26	Nowa Wieś Wrocławska 4	Kąty Wrocławskie	30	Dreczko w druku

27	Piskorzówek 11	Domaniów	1	Czarniak 2014, 162 ryc. 9a
28	Polwica 4, 5 i Skrzypnik 8	Domaniów	42	Kulczycka-Leciejewiczowa, Noworyta 2009
29	Radłowice 1	Domaniów	1	Pazda 1993, 427 ryc. 5c; tabl. XXXI:2, 3
30	Radłowice 6	Domaniów	2	Seger 1926, tabl. XXXI:1, 2
31	Rolantowice b.n.	Kobierzyce	1	Seger 1926, 210; tabl. XXX:1
32	Sienice 17	Łagiewniki	1	niepublikowane
33	Stanowice b.n.	Oława	2	Wiślański 1979, 182 ryc. 96: 5, 13
34	Stary Zamek 7 ³	Sobótka	7	niepublikowane
35	Strachów 2	Kondratowice	74	Umbreit 1937, 110; tabl. 42o; Kulczycka-Leciejewiczowa 1997
39	Strachów 6	Kondratowice	1	Kulczycka-Leciejewiczowa 1997
40	Strzelin 11	Strzelin	2	Rabshal 1944
41	Strzelin 19	Strzelin	1	Wojciechowski, Cholewa 2000, tabl. XIe
42	Sulimów 1	Święta Katarzyna	2	Umbreit 1937, 105, 109; tabl. 44g, h
43	Tomice 1	Jordanów Śląski	4	Romanow 1973
44	Trzebnik 10	Łagiewniki	3	Seger 1916a, 48; 47 ryc. 191-193
45	Trzebnik 11	Łagiewniki	1	Seger 1916a, 48; 43 ryc. 184
46	Wilczków 2	Żórawina	1	niepublikowane
47	Wilczków 3	Żórawina	1	Umbreit 1937, 100; tabl. 42a
48	Wilczkowice 8	Jordanów Śląski	1	Umbreit 1937, 110; tabl. 45b
49	Wilkowice 8	Żórawina	1	Kopeć i inni 2001, 222 ryc. 5:6
50	Wojkowice 15	Żórawina	5	Stanisławski, Wojnicka 2014
51	Wrocław-Grabiszyn (cmentarz)	Wrocław	1	Seger 1924, 74, 75; tabl. VII:8
52	Wrocław-Kuźniki 1/2	Wrocław	1	Umbreit 1937, 105; tabl. 44d
53	Wrocław-Muchobór Mały	Wrocław	1	Prus 1977, 153 ryc. 2c

54	Wrocław-Osobowice 5	Wrocław	3	Hoffman 1941, tabl. 1: 6, Rabshal 1944
55	Wrocław-Partynice 1	Wrocław	2	Sege 1916a: 45, ryc.185, 186
56	Wrocław-Partynice 6	Wrocław	9	Kulczycka-Leciejewiczowa 2001
57	Wrocław-Pracze Odrzańskie 4	Wrocław	3	Sege 1916b
58	Wrocław-Rędzin 5	Wrocław	1	Geschwendt 1935, 117 ryc. 11
59	Wrocław-ul. Sztabowa	Wrocław	1	niepublikowane
60	Zarzyca 2	Kondratowice	2	Prus 1977
61	Zarzyca 6	Kondratowice	5	Czerniak 2008
62	Żerniki Wielkie 4	Żórawina	1	Prus 1975, 54 ryc. 14k
63	Żórawina 2	Żórawina	1	niepublikowane

¹ Fragment wylewu badanego naczynia (ryc. 9:10) został opublikowany przez W. Wojciechowskiego jako pochodzący ze stanowiska nr 1 w Tyńcu nad Ślęzą (1968: 131 tabl. I:9)

² Stanowisko znane w literaturze jako Gniechowice, stan. 2 (por. Kulczycka-Leciejewiczowa, Romanow 1985). Nowy numer nadany został w wyniku inwentaryzacji w ramach AZP.

³ Stanowisko znane w literaturze jako Stary Zamek, stan. 2a (por. Kulczycka-Leciejewiczowa, Romanow 1985). Nowy numer nadany został w wyniku inwentaryzacji w ramach AZP.

BIBLIOGRAFIA

- Bukowska-Gedigowa J. 1975. Kultura pucharów lejkowatych w dorzeczu górnej Odry. *Przegląd Archeologiczny* 23, 83-186.
- Butent B. 1989. Cmentarzysko szkieletowe z neolitu i wczesnej epoki brązu w Królikowicach, woj. Wrocław, stanowisko 3. *Silesia Antiqua* 31, 33-45.
- Cholewa P. 1998. Osady neolityczne na stanowisku nr 1 w Chociwelu, gm. Strzelin. *Studia Archeologiczne* 30, 81-168.
- Cholewa P., Wojciechowski W. 2002. Wyniki badań na osadzie kultury pucharów lejkowatych przy ul. Czekoladowej we Wrocławiu. *Śląskie Sprawozdania Archeologiczne* 44, 187-195.
- Czarniak K. 2008. Osada kultury pucharów lejkowatych na stan. 6 w Zarzycy, pow. Strzelin. *Śląskie Sprawozdania Archeologiczne* 50, 107-122.
- Czarniak K. 2014. Osadnictwo neolityczne oraz z przełomu neolitu i wczesnego okresu epoki brązu na stanowisku 11 w Piskorzówku, gm. Domaniów. (W:) B. Gediga (red.), *Archeologiczne Zeszyty Autostradowe, z. 15. Badania na autostradzie A-4, cz. XII*. Wrocław, 153-241.
- Dreczko E. w druku. Osada społeczności kultury pucharów lejkowatych. (W:) B. Gediga (red.), *Osadnictwo neolityczne na stanowisku 4 w Nowej Wsi Wrocławskiej, gm. Kąty Wrocławskie. Archeologiczne Zeszyty Autostradowe, z. 20*.
- Dreczko E., Mozgała M. 2010. *Maluszów stan. 10, gm. Kąty Wrocławskie. Opracowanie wyników ratowniczych badań wykopaliskowych związanych z budową obwodnicy Tyńca Małego i Maluszowa*. Maszynopis w Archiwum Instytutu Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Dreczko E., Mozgała M. 2014. Ślady aktywności grup ludzkich młodszej epoki kamienia. (W:) M. Masojć (red.), *Obozowiska, osady, wsie. Wrocław-Widawa 17*. Wrocław, 79-87.
- Furmanek M., Masojć M., Piekalski J. 2012. Wyniki badań ratowniczych prowadzonych przez Instytut Archeolo-

- gii Uniwersytetu Wrocławskiego w związku z budową Autostradowej Obwodnicy Wrocławia. (W:) S. Kadow (red.), *Raport 2007-2008*. Warszawa, 370-376.
- Geschwendt F. 1935. Der Bagger als Altertumsforscher. *Altchlesische Blätter* 10, z. 5, 116-119, Abb. 11.
- Gumiński W. 1989. *Gródek Nadbużny. Osada kultury pucharów lejkowatych*. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź.
- Hoffman W. 1941. Die vorgeschichtliche Funde von Breslau-Oswitz und Ransern, Kr. Breslau. *Altchlesien* 10, 7-10.
- Jankowska D. 1980. *Kultura pucharów lejkowatych na Pomorzu Środkowym. Grupa Łupawska*. Poznań.
- Konczewska M., Konczewski P. 2006. Nowoodkryte stanowisko wielokulturowe w Krzeptowie, gm. Kąty Wrocławskie. *Śląskie Sprawozdania Archeologiczne* 48, 135-153.
- Konczewska M., Konczewski P. 2007a. Nowoodkryte stanowisko wielokulturowe w Krzeptowie, gm. Kąty Wrocławskie. *Śląskie Sprawozdania Archeologiczne* 48, 135-153.
- Konczewska M., Konczewski P. 2007b. Osada neolityczna w Krzeptowie, gm. Kąty Wrocławskie w świetle badań archeologicznych w latach 2005-2006. *Śląskie Sprawozdania Archeologiczne* 49, 53-60.
- Kopeć K., Nowaczyk K., Nowaczyk L., Wodejko E. 2001. Wstępne wyniki badań wykopaliskowych prowadzonych na wielokulturowym stanowisku Wilkowie 8, gm. Żórawina, woj. dolnośląskie. (W:) Z. Bukowski (red.), *Raport 96-99*. Warszawa, 215-238.
- Kopeć-Żygadło K., Żygadło L. 2006. Sprawozdanie z badań wykopaliskowych przeprowadzonych na stanowisku 1 w Biskupicach Podgórnym, gm. Kąty Wrocławskie, woj. dolnośląskie w roku 2003. (W:) Z. Bukowski, M. Gerlach (red.), *Raport 2003-2004*. Warszawa, 199-218.
- Koško A. 1981. *Udział południowo-wschodnioeuropejskich wzorców kulturowych w rozwoju niżowych społeczeństw kultury pucharów lejkowatych. Grupa mątewska*. Poznań.
- Kulczycka-Leciejewiczowa A. 1997. *Strachów. Osiedla neolitycznych rolników na Śląsku*. Wrocław.
- Kulczycka-Leciejewiczowa A. 2001. Neolityczni użytkownicy stanowiska. (W:) L. Leciejewicz (red.), *Od neolitycznego obozowiska do średniowiecznej wsi. Badania archeologiczne we Wrocławiu-Partynicach*. Wrocław, 17-34.
- Kulczycka-Leciejewiczowa A., Noworyta E. 2009. Osadnictwo neolityczne w Polwicy i Skrzypniku, powiat Oława. (W:) B. Gediga (red.), *Archeologiczne Zeszyty Autostradowe, zeszyt 8. Badania na autostradzie A4, część VI*. Wrocław, 7-114.
- Kulczycka-Leciejewiczowa A., Romanow J. 1985. Wczesnoneolityczne osiedla w Gniechowicach i Starym Zamku. *Silesia Antiqua* 27, 9-81.
- Pazda S. 1993. Groby neolityczne na stanowisku nr 1 w Rańdłowicach, gm. Domaniów, woj. Wrocławskie. *Śląskie Sprawozdania Archeologiczne* 34, 421-433.
- Procházková P., Šmíd M. 1999. Navrh typologie keramiky kultury lidu s nálevkovitými poháry na Moravě. *Pravěk* 9, 159-179.
- Prus O. 1975. Wielokulturowa osada we Wrocławiu-Muchoborze Małym. *Silesia Antiqua* 17, 149-167.
- Prus O. 1977. Zarzyca, gmina Kondratowice, woj., Wrocław. *Silesia Antiqua* 19, 343, 348-349.
- Rabshal M. 1944. Trichterbecher und Kragenflaschen. *Altchlesische Blätter* 1944, z. 2, 18-19.
- Richter J. 1907. Der fund von Landau, kreis Neumarkt. *Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift, N. F.* 4, 44-45.
- Romanow J. 1973. Osada kultury pucharów lejkowatych. (W:) J. Romanow, K. Wachowski, Miskiewicz (red.), *Tomice, pow. Dzierżoniów. Wielokulturowe stanowisko archeologiczne*. Wrocław, 23-100.
- Rzepecki S. 2004. *Společnosti střednoolitycznej kultury pucharów lejkowatych na Kujawach*. Poznań.
- Seger H. 1906. Die Steinzeit in Schlesien. *Archiv für Anthropologie* 5, 116-141.
- Seger H. 1916a. Die keramischen Stilarten der jüngeren Steinzeit Schlesiens. *Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift, NF* 7, 1-89.
- Seger H. 1916b. Ein Brunnenfund aus der Steinzeit. *Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift, NF* 7, 90-92.
- Seger H. 1924. Auf den Spuren alter Siedlungen. 4. Breslau, Gräbschener Friedhof. *Altchlesien* 1, z. 2, 74-75.
- Seger H. 1926. Aus der Steinzeit. *Altchlesien* 1, 199-217.
- Stanisławski A., Wojnicka D. 2012. Osadnictwo neolityczne na stanowisku Wojkowice 15, gmina Żórawina. (W:) B. Gediga (red.), *Archeologiczne Zeszyty Autostradowe 12, Badania na autostradzie A4, część VI*. Wrocław, 7-179.
- Szmyt M. 1996. *Společnosti kultury amfor kulistych na Kujawach*. Poznań.
- Umbreit C. 1937. *Neue Forschungen zur ostdeutschen Steinzeit und frühen Bronzezeit. Die Ausgrabung des steinzeitlichen Dorfes zu Berlin-Britz*. Leipzig.
- Wiślański T. 1979. Kształtowanie się miejscowych kultur rolniczo-hodowlanych. Plemiona kultury pucharów lejkowatych. (W:) W. Hensel, T. Wiślański (red.), *Prähistoria ziem polskich, t. II. Neolit*. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 165-260.

- Wojciechowski W. 1968. Ze studiów nad kulturą pucharów lejgowatych na Dolnym Śląsku. Zagadnienie periodyzacji. *Archeologia Polski* 13, z. 1, 125-150.
- Wojciechowski W. 1973. Osada ludności kultury pucharów lejgowatych w Janówku pow. Dzierżoniów. *Studia Archeologiczne* 6.
- Wojciechowski W. 1996. Neolityczny depozyt wotywny z Gajkowa, woj. Wrocław. *Silesia Antiqua* 38, 9-19.
- Wojciechowski W., Cholewa P. 2000. Osady neolityczne na stanowisku 19 w Strzelinie, *Studia Archeologiczne* 32, 126.
- Wojciechowski W., Cholewa P. 2011. Grobowce megalityczne u podnóża Sudetów. (W:) H. Kowalewska-Marszałek, P. Włodarczyk (red.), *Kurhany i obrządek pogrzebowy w IV-II tysiącleciu p.n.e.* Kraków, 91-107.

TPOLOGY OF VESSELS FORMS OF THE FUNNEL BEAKER CULTURE FROM LOWER SILESIA

SUMMARY

The lack of a unified system of description of vessels types of the Funnel Beaker Culture (later called the TRB) in Lower Silesia means that heterogeneous terminology prevents precise classification of ceramic forms found at sites of the culture (cf. e.g. Cholewa 1998, 126, 129; Romanow 1973, 87-89; Wojciechowski 1973, 35-36). In terms of progress on the principles of the morphology analysis of pottery, Lower Silesia lags behind other Polish regions, where a similar problem with the TRB pottery has been clarified since the 1980s, which has led to the development of propositions of the classification based mainly on the metric system, objectivising the identification of the shape of vessels (Jankowska 1980, 31-37, 48-53; Koško 1981, 23-32, Gumiński 1989, 41n). Anna Kulczycka-Leciejewiczowa made the first attempt to create this kind of typology for the artefacts from Lower Silesia in her monograph of the Neolithic settlements from sites in Strachów, Kondratowice district (1997, 178-185). A deficiency of the proposed typology is insufficient description of the subtypes of forms, leaving too much room for subjective interpretation, and the fact that its use in the analysis of the TRB pottery from other sites requires modifications and additions (cf. Kulczycka-Leciejewiczowa 2001, table 2; Kulczycka-Leciejewiczowa, E. Noworyta 2009, table 3, 4; A. Stanisławski, D. Wojnicka 2014, table 5).

The paper presents a proposition of a classification of vessels types of the Funnel Beaker culture developed on the basis of analyses of artefacts from Lower Silesian sites (table 1). The classification of the TRB vessels forms from Kuyavia proposed by Aleksander Koško (1981, 23-32), served as a starting point. Vessels from Lower Silesian sites were measured in accordance with the scheme of metric indicators proposed there (fig. 1). The data obtained in this way were used to develop the classification of vessels based on typological groups of the "beaker" pottery, created by

the aforementioned author. Due to the fact that numerous analysed vessels do not fit into the context of this typology, it became necessary to develop a new, expanded one by adding superior units and developing and modifying the existing ones. When creating this typology, findings were taken into account concerning the forms of vessels proposed for Strachów by A. Kulczycka-Leciejewiczowa, as well as the classification of the materials of the TRB from neighbouring regions such as Upper Silesia (Bukowska-Gedigowa 1975, 87-122; table I-II) and Moravia (Procházková, Šmíd 1999), or clarification of the typology for the early TRB in Kuyavia (S. Rzepecki 2004: 61-64 – beaker type E), as well as the classification of artefacts of the Globular Amphora culture from Kuyavia (Szmyt 1996, 32).

Based on the relationships between metric indicators, 12 major morphological types have been distinguished: beaker (P), mortar beaker (PM), vase (W), bowl (M), pot (G), amphora (A), one-segment amphora (AJ), jug (D), mug (K), collared flask (F), plate (T) and drum (B) (fig. 2-10). The lower-level units are based both on the relations of individual indicators, as well as on secondary micro-morphological qualities (forms of rims, shapes of bodies, etc.). For the clarity of the systematics, each morphological type is denoted by the first or the first two letters of the name, while the subtypes or variants are denoted by consecutive Arabic numerals. Consequently, that leads to denoting a vessel by an integral number, the length of which depends on extensiveness of the description of the form. Such notation allows to extend the typology in the case of discovery of new vessels, the shape of which does not fall within the presented criteria. It also allows, in the case of certain morphological types, that some information regarding a subtype or a variant from a sequence of clarifications, for which we do not have data, can be replaced by the figure 0 (fig. 10: 13). The

main types, subtypes and variants (with the exception of drums and plates) can be extended with detailed description, denoted by a lower case letter, of the shape of an articulated rim (w), number and points of attachment of handles (u) and the presence of legs (n) (fig. 6). In the case

of strongly fragmented vessels, for which precise identification of certain types is difficult, it is possible to use the intermediate category, e.g. W/M in the case of vases and bowls, and, where this possibility exists, to specify the type or subtype, e.g. W/M11.

Adres Autorki:

Mgr Ewa Dreczko
Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego
ul. Szewska 48
50-139 Wrocław
e-mail: ewa.dreczko@uwr.edu.pl